

Eläinsuojelusta.

1894

Suomennos.

„Nun joku laumiina keijäpäivänä ajaa maantietä pitkin, istuen oikein mukavasti ajopelissään, johtuu ajatukset helposti tuohon hywäntahtoiseen, kärsivälliseen eläimeen jota wetää ajopeliä. Ajatukset usein pyyhähtywät siihen, ja tulee miettimään mitä tuo eläin, jos sillä olisi ajatuskyky, ajattelisi näistä ihmisistä, joiden rajattoman wallan alla se on, tahi miltä meistä itsestämme tuntuisi, jos Luoja olisi säästänyt niin että olentojen, jotka olisivat meitä yhtä paljon ylempänä ymmärryksen ja voiman puolesta kuin me eläimiä, olisi jallittu pitää meitä palveluksessaan. Ja kun mäkeen tullesja hevonon kääntää päätänsä meihin, eikö ole kuin kuulisimme hänen ääneen sanowan: „Olen monta vuotta rehkinnyt ja wetänyt; etkö nyt tahdo antaa minua itse käymällä mäessä?“

Raamatusja löytyy jana, jota tosin ei ole sanottu erityisesti tarvoittaen ihmisen jushdettä eläimiin, waan ihmisten keskinäisestä juchteesta toisiinsa, jana jonka kumminkin tähdellä jhyllä voimme jowittaa myös tähän: „Kaikki mitä tahdotte että muiden pitää teille tekemän se teekää te myös heille.“ Raamattu antaa

tässä, kuten muissakin juchteissa, hywin wähän erityisiä sääntöjä, ei ajeta mitään wärmästi säädettyä käskyä, mutta tämä kirja, ainoa laatuaan, on kumminkin myös tässä juchteessa antanut monta selwää wiittausta ja esiintuo meille ihannekuwia ihmisten huolenpidosta niistä eläimistä, jotka ovat heille uskotut; tarwitsemme ainooastaan mainita tuon hywin tunnetun kertomuksen hywästä paimenesta. Tietysti tämä kertomus tarvoittaa paljon korkeampia oloja, mutta yhtä hywin se näyttaa meille selwästi mitä wäsymätöntä, itsensä unhottawaista huolta hywin paimenen oletetaan pitäwän lampaistaan.

Muistellaamme, miten paimen ei jäänyt waiwojaan löytääkseen yhden kadonneen lampaan, ei jentähden että hän juuren lammaslauman omistaja ei olisi woinut kantaa tuota aineellista wahinkoa yhdestä menetetyistä eläimestä, mutta jentähden että hän ei woi tulla toimeen ajattellessaan minkä hädän ja waaran alaiseksi lammas on joutunut. Jo wanhasja testamentisja on paljon sijältawia käskyjä mitä eläimiin tulee: yksi, että jabattiin tulee olla lepopäiwä myöskin jushdille; toi-

nen: Sinun ei pidä sitoman suuta häältä joka kytää. Ja uusi testamentti antaa meille vielä selvemmän tiedon siitä miten Jumala tahtoo että näitä alempia luotuja pidettäisiin.

Voimme näyttää esimerkkiä eläinten ja ihmisten keskinäisestä suhteesta, jossa eläimen käytös on sellainen että jhyistä voi kysyä eikä sitä, jota kutsomme wainuksi pikemmin voitaisi nimittää sielulliseksi tunteeksi, ymmärrykseksi ja kiitollisuudeksi. Erittäin kauniina esiintyy tämä juhde lapsia kohtaan. Huomatkaamme waan tuota, ihan kuin ajateltua warowaisuutta, jolla suuri koira tepastelee pienen lapsen kanssa, joka sen huostaan on jätetty, ja lapsen puolelta tuota sydämmellisistä kiintymystä, jolla hän liittyy sellaiseen eläimeen, sekä sitä katteraa surua, joka lapselle tulee jos kerran eron hetki lyö. Puhuja mainitsi tapauksen omassa lapsuudessaan, jolloin hänellä oli koiran penikka, jota kumminkin vähitellen tuli liian isoiksi ja vaaralliseksi, että hän olisi jäänut siitä vitää ja jouta kanssa hänen eräänä ikäwänä päivänä tähtyi mennä muuan henkilön luo, joka sen ampuisi. Puhuja oli silloin ainoastaan 7-vuotias, mutta se on vielä niin elävänä hänen muistonsaan kuin olisi se tapahtunut waan muutama vuokausi sitten, miten hän kotiin palates- jaan juoksi minä jaksoi päästäkseen kulemasta laukausta; ja hän ei jano muistawansa muuta tapausta, joka olisi tehnyt niin hyvän vaikutuksen hänen lapsen sielunsa.

Syödyllistä on antaa lasten täten seurustella eläinten kanssa; se waihuttaa kehittämällä heidän tunte-elämäänsä. Saa walisitettavasti usein nähdä todellakin ruumaa raakuutta ja julmuutta lapsilta eläimiä kohtaan, esimerkiksi mitä pikku lintuihin tulee, kun kunnottomat pojat häwitävät pesistä munat ja poikaset, eli miten rannikoilla käy kalalokille ja muille

merilinnuille, kun pojat ottawat niitä kinni, sitowat niiden jalat yhteen pitkällä nauhallalla, jonka antawat kulkemaan laskematta sitä irti, saadakseen huwikseen nähdä linnun räpyhtitelevän ja koettawan päästä ilmaan, kunnes kuoliaaksi wähyneenä pu- toaa maahan. Kaikilla ihmisillä on taipumusta johonkin julmaan, ja suojelesta- ja eläintä lapsen julmuudelta onkin se oikeastaan lapsen suojelemista pahoilta taipumuksilta. Luonnollisesti tulee kaswat- tajan tämmöisessä tapauksessa tehdä paras- taan saadaksensa lapsen näkemään miten pahoin hän on tehnyt ja elähyttää hänessä parempia tunteita.

Eläinhuojelushyödytyksellä on paljon waiikutusalaa. Mitä kotieläinten pittelemiseen tulee on tila paikoittain tässä kohden jotekin hywä. Monessa paikoin on parempi eläinten kohtelu ollut seurauksena siitä että on tullut näkemään kuinka paljon hywin hoidetut eläimet owat maanwiskelijäin hyödyksi. Jos ylipäänsä on erimieliä meijeriliikkeestä on kumminkin yksi asia warma: että se juuresja määrin on parantanut karjan tilaa. Ja kumminkin löytyy tälläkin alalla vielä paljon tehtävää. Tuo ruma sana „nälkäruoka“ jaattaa kyllä monenkin mieleen ainoastaan pelottawia kuvia menneiltä ajoilta. Mut- ta siinä tapauksessa erehdytään, ikävä kyllä. Vielä löytyy todellisia näyhteitä siitä ja lähempänä kuin luulisiikaan. Eräas- jä janomalehdessä luettiin äsken huonosta rehruvuoden tulosta että: „laitaa tulla niukka eläimille tänä talvena.“ Tiedämme mitä tämä merkitsee. Sykhyllä aletaan karjalla, joka on liian lufuissa ruokawa- roihin werraten, aifaisista fewättä toiwoen, ja niin vähennetään ruoka-annosta päi- wä päivä taltven pitkään ja pidetään apuaineilla eläimiä hengisä niin pitkälle että kun fewät wihdoin tulee ne taffui- sina ja läpinäikäisiinä tuskin pysyiwät ja- loillaan.

Se kotieläinistämme, joka enemmän kuin muut on rasituksen alainen, on epäilemättä hevonen. Hevoset, jotka ovat tarjolla kyytiin toreilla ja kaupungin lähimmässä ympäristössä ovat jotenkin hyvin säilyneet. Mutta valitettavasti nähdään kumminkin kaduillamme liian usein hevosia, jotka ovat wauhoja, liiaksi raskaita ja sentähden aiwan kelpaamattomia työhön jota niiden pakoitetaan toimittamaan.

Näkee liikuttaavan kuvan kärsivällisyydestä ja kestävyydestä jemmioisessa hevosessa. Se on tuon leijon hevojen luonnossa olla tottelevainen, nöyrä, valmis menemään siksi kummes näännyttynyt rasituksesta. Tietyksi löytyy äkäsiäkin hevosia, joita on vaarallinen lähestyä ja jotka ovat kaikkea muuta kuin hauskoja käsiteltäviä. Mutta niitä ajatellessa on kenties syytä kysyä: eivötkö nämä eläimet äkäisellä, huimalla luonteellaan ole ikäänkuin vastapainon edustajia kaikkea ärjymistä ja alamajisesti kärsittyä sortoa vastaan, jota wuolijatoja on harjoitettu heidän tovereitaan kohtaan. Me tunnemme Jonnas Vien jattuvan kertomuksen Nordfjordin hevosesta. Ei unohdu pian se omituinen tapa jolla hän kuvaa tämän uskollisen eläimen elämäkerran aina siitä saakka kun se iloisena ja voi melkein janoa, toivehikkaana tepasteli kotipihaalla aina siihen päivään saakka kun se näännyttiänsä jäälimättömän matkustajan kowista piistan lyönistä. Hevonen tarvitsee todellakin monessa suhteessa yhdistyksen suojelusta.

Meidän pyrintömme, saattaa parempaa käsitystä ihmisen welvollisuudesta eläimiä kohtaan, tulee wakavasti jowittaa muhinkin luokkiin yhteiskunnassa kuin vähemmän valistuneisiin ja vähemmän suotuisessa asemassa olewiin. Olemme ihan äskettäin jaaueet kertomuksen liikuttawasta eläinrääkkäyksestä kilparatjastuksesta Wie-

nin ja Berlinin välillä, jossa monta kunnon eläintä menehtyi.

Kaikki ne tarpeettomat kärsimykset, joita tottumattomat ja ajattelemattomat metsästäjät saattawat eläimille, ovat usein puheenaineena. Eläin tulee haavoitettuihin waan ei tapetuksi. Se etsii haavoitettuna yksinäisen paikan ja voi jäädä siihen makaamaan päiwiksi jopa wiikoiksi, kummes kuolema sen wihdoin wapauttaa. Jos metsästäjän ainoastaan yhtenä päivänä woisi pakoittaa seijomaan jemmioisen eläimen wieresissä ja olemaan todistajana sen waikeuromisessa, jattuiksi ehkä että hän kylästäyisi sunnuntaijähdistä. Ihminen on oikentettu tappamaan eläimiä, mutta hänen welvollisuutensa on antaa sille pitäen, warma, ja niin helppo loppu kuin mahdollista.

Tässä suhteessa on rikottu ja rikotaan suuresti vielä meidän aikoina. Esimerkiksi ei ole ollut ensinkään tawatonta että on jallwattu kaikki tapettawat eläimet jamaan huoneeseen, niin että toinen eläin jaa nähdä toisen waikeuromisen ja kuoleman, tietäen että jama kohtalo on hänetkin jaaawuttawa. Ujeimmilla suuremmilla eläimillä on kowa kammo nähdesjään werta. Jos esim. mies, joka suorastaan tulee taposta, menee hevojen luo pilttuuseen, woi tämä tulla aiwan raiwoksi, ikäänkuin aawistaifi hän että nuo kädet, jotka äskel oliwat tahratut toisen eläimen wervellä, myöskin tappaisiwat hänet. Ihmijellijemman tappotawan käytäntöön jattaminen onkin nykyään kaikkien eläinjoukelyshhdistyksen innoikkaimpia pyrintöjä ja tässä onkin laaja työala.

Meidän päiwinämme kuulee usein käytettävän sanaa „human“ ihmijellinen. Se onkin kunnis jana, kun se otetaan oikeassa merkitysesjään, ilmaijemaan ystävällisyyttä, osanottawaisuutta, taitoa ajettawua toisen ajamaan ja ottaa osaa heidän hädäsjään.

On waikutettava että kaswawa nuori-
jo opetteleikse tulemaan „humanisekfi“, ei
ainvastaan juhteessaan muihin ihmisiin,
waan myös eläimiin. Myöskin eläimen
oikeutettua vaatimusta, jos sitä niin saa
kutsua, tulee meidän heitä opettaa tun-
niovittamaan. On tehtävä nuorisolle sel-

wäkki, että sillä ihmisellä, joka julmasti ja
armottomasti kohtelee eläimiä, on yhtä
wähän arwoa kuin sillä, joka janoilla eli
työllä loukkaa toista ihmistä, wahingoit-
taa häntä ruumiin puolesta eli turmelee
hänen nimenä ja maineensa.

Jaaakko Juteini aikoinaan kirjoitti senraawat säkeet:

„Tunto jalo, tuttiwainen
ajatellen ahdistuupi
nähdessämmme näillä mailla
pahan juonen juurutusta,
kaswatusia kauhistuksen
kohden tuskan tuntewaista,
koska juotta surkeasti
raadellahan juhtaraukan
lakaštuwa, laiha warfi, —
koska miehet mieltä wailla
sillä lailla siwotoina
menettävät menollansa
awun hywän askeleissa,
hyllin wahwan kytäjänjä
turmelewat tuolla, täällä;
leiwättä ja leiwotoina
walittawat sitte wasta
puutostansa kaikin puolin,
ruikuttawat rukousta,
naukumista naapurille
antamahan armon tullen
einettä ja elatusta
heille Herran nimen tähden;
ehkä ennen ilkeästi
hyhkäsiwät hywät työnjä,
käytteliwät käskyt wäärin.
Warattuna näin on walmis
kerjuseppi, saanto sauwan, —
näin on nälkä tulemasia
fostajakfi kowan, julman,
kuin nyt kuormin kuljettaisja,
ajettaisja ankarasti
rinnellahan hevon ruumis,
wuhkumalla, wauhkumalla

annetaahan aina piiskan,
ruostan naukia nahasia.
Mutta, kutka owat kurjat,
hölmöt, hullut huoletoina
näitä töitä näyttämäsja?

— — — — —
Jos on jällein Vuoja luonnon
herättämyt hengen heille,
ehkä tuowat turmelusta
willittyinä wiekkahalta:
palatkoot jo paatumeetkin
kaikki kautta parannuksen
etsimähän elämäsja
kohta sielun siwistystä,
ennentkuin on kuoltuansa
loppuneena armon aika.”

„Juopumms on juurimato,
onnen ojan murtajana,
kukistaja kunniankin.
Wihat, wainot, wiekkauudet
haaskailewat niinkuin halla
siweyden, sielun laihon.
Katjelia kauhistusta,
tuttiwainen tunnollansa
menoa ja menetystä
aina marffinain ajoilla.
Katjos juonta julmuudessa,
tuhmuudessa tunnotoina
kausia luontokappaleentkin.
Woiton halwan wietellessä
miehet julmat mieletwänä
turmelewat Vuojan luodut
kilwan ankaran ajolla,

koska onpi kiistan kiireet
puolihulluille hupainen.

„Hewojentkin henkiväijen,
Uhtyväijen äännetöinnä
Huokaus on koston huuto
Tuskajunden tuottajalle.“

„Nuoja onpi lahjoittanut
avustemme askareisja
waeltajan woinallisen,
hyvän hiljaisen hewojen,
joka tyllä käskiänjä
woiji myrskätä wihasja,
waan on warjui kärsiwäinen,
hellä muilta hallittaisja;
mutta niinkuin muitalaiset,
tunnotomat turmelewat
lainan itse Laupiaalta,
kuusailewat, fiduttawat,
kannustawat kaiken päivän,
kuivaneitakin kupeita.
Wiatotomat wikapäiltä
jaawat kärsiä kowuutta,
rauhattomain raadellesja
Isän luotuja iäijen,
hojuttaisja hewoijia
juotta ruostien ruwille,
liha luista lakaistuwi,
wäki waipuupi wäähässi.
Juhta, lahja Jumalalta,
hepo parja hengästyinyt,
hymiröinä sydämesjä,
kantain hymiin seljäsänjä,
huokaleepi, waan ei huuda

koston ankaran kowuutta,
Mutta Herra, aina hurstas,
huomaitseepi huokautjen,
je on selwempi sanaakin.

Nuoja juuri kaiken luonnon!
älä lue luodon hyhki
huminata huokautjen
karioita kantavalta,
walitusta warjui juorta
siitä hyystä hyutyneenä,
että onpi ehdollista
ilkeyttä ihmisellä,
että hän on elämässä
saanut hewon helläsuijen
warjaua jo waltahanja,
jota hän nyt jota lailla
rastittaapi raskahasti.
Moni ruma ruostimalla,
nautimalla piiskan nautan
siltä wäen wähyttääpi,
taikka kalwain kannuilla,
tyljet tyllä puhkaleepi.
Kostas olet oimen tähden,
Herra! luonut hewoijentkin,
kumppaniksi ihmiskunnan,
tähtä taidon tarwawilla
tyhjä kallo tyhjän miehen,
joka aivan joutawasti
hewojensa hengen kansja
oman oimen häwittääpi;
Armollisna anna vielä
Puuttuvalle toinen puoli
järjen lahjan jäännöfistä,
jhdän jnytyä hywällä.

Suinka eläimiä on kohdektawa.

Anna hewosillesja ja karjallesja waloijat,
puhtaat, wedostia wapaat tallit, awarat
pilttoot ja pahnat sekä tyllin pitkät si-
teet.

Katjo, etteiwät ne seiijo liian kumwan
sijällä suljettuina, waan jalli mitä useim-
min niille tilaisjns wapaasti liikkua
raittiisja ilmasja.

Anna niille usein juotawaa, äläkä jalli
niiden kostaan, jos mahdollista kuusaa-
tua janosja. Hewosta waristuneena ei
heti saa juottaa. — Waro rehumpuutetta.

Sowita kuorma matkan pituuden ja
laadun sekä juhdan wawuuden ja kes-
täwyynen mukaan. Raswaa huolellisesti
ajoneuwujen affelit.

Nauttikoon juhtasi humuntailepoa ja-
moin kuin sinä itsekin.

Älä koskaan käytä, äläkä laste he-
vostasi sen laatuiseen kilpajuoksuun, joka
tuottaa eläinrääkkäystä.

Älä leikkaa hevosiesi häntää niin ly-
hyeksi, ettei se ylety eläimen kupeille
saakka. Häntä on tarpeen kiuallisten
siipiäisten farfoittamiseen. Sellaisia was-
taan voidaan muuten hankkia juojaa
kastelemalla hellennäiset paikat (esim. kor-
vien sijäpuolet ja filmien seudut) muu-
tamilla katajamarjaöljyn tipoilla.

Älä pane talvisaikana tuolaimia jää-
kylmiä hevosten juuhun, vaan lämmitä
ne ensin hieromalla tai muuten. Suu-
raudat voisivat olla peitettyt hienolla
nahalla, etteivät ne pakkajella turmelisi
hevosten juuta. Talvella olisi loimi
pidettävä hevosten peitteenä.

Pitele ohjattasi taipuviin, jääliniin kä-
sin, äläkä kiujaa hevosta turhilla nyki-
misillä ja piiskauksilla.

Älä anna taitamattomain poikain
ajossa halunsa mukaan ajaa juhdallasi,
eikä sitä lyöä.

Älä käytä filmälappuja. Ne kiujaa-
vat ja väinäävät hevosten filmiä.

Pane warovasti huomioosi, ettei ken-
gittäisiä lyöä naulaa hevosten lihaan
eikä karioita turmella.

Anna kaikille kotieläimillesi riittävästi
ravintoa ja juomaa sekä hyvät ja kii-
vat makuuajat. — Pitele warovasti
tulta tallissa ja karjapihasissa. Kynnteli
lätkkiessä lyhdissä.

Tupakoinpolttoa älköön sallittako huo-
neissa, missä karjaa säilytetään.

Kun kuljetat suurempia tai pienempiä
eläimiä markkinoille tai muualle myötä-
väksi, niin juojaa niitä matkalla mikäli
mahdollista, humunadelta, pakkajelta ja

märkyydeltä, ja katso, että ne saavat
ruokaa ja juomaa.

Älä sido yhteen pienempiä eläimiä
äläkä heitä niitä kiualliseen ajontoon
ajoneuvoihin. Pane niille pahoja ja
iästä niitä korviltä syjätyksiltä.

Älä hätyytä pikkulintuja, jotta suloi-
juudellaan ja laulullaan ylentävät mie-
liämme ja ahteralla työllään tuottavat
meille juurta hyötyä. Älä hävitä kos-
kaan niitten tai muitten hyödyllisten
lintujen pesiä. Älä ryöstä niiltä kos-
kaan poikasia.

Nettele puintarhoihin, puistoisiin ja met-
siin keinotekoisia pesiä huoventaaksesi pikkui-
lintujen lisääntymistä ja menestymistä.

Älä käytä koskaan, kuten muuttamat
hummärämättömät tai turhamaiset naiset
tekewät, täytettyjä lintuja hattujesi ja
vaatteitesi koristukseksi, eikä siipiä.

Älä ajettele ansoja, pauloja ja jatinia,
ett'ei elävät niissä kitusi.

Kun kalastat, niin älä anna kalau-
kiusaantua nostettuasi sen vedestä. Du-
kiesja olisi parempi käyttää muuta syöt-
tä kuin onkimatoja kiujata. Kaswawa
nuoriso olisi kiellettävä humuntaisiin on-
kimasta. Eläviä kaloja ei saa pujotella
witsoihin eikä pummita puintarin kou-
kuisja. Ovat pidettävät wesiäilöissä.

Teurastettaessa on huomioon otetta-
wa seuraavaa: Ei mitään eläintä saa
tappaa toisen eläimen nähden.

Eläinten filmät peitetään, ellei teuras-
tuskonetta käytetä, joka jälkimäinen kui-
tenkin aina pitäisi tapahtua nautaeläin-
ten, wäikkain, lammasten ja sikojen teur-
astuksessa. Sellaisia koneita voidaan
saada myös Hämeenlinnan eläinhuojelus-
yhdistyksen wälityksellä.

Eläviä kaloja ei saa juomustaa, uhl-
keä eikä paloittaa, ennenkuin tappaa.